

TRGOVCI PLEENITIM METALIMA I DRAGIM KAMENJEM

Ovaj informativni dokument sadrži pregled obaveza u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (SPN/FTA) za trgovce plemenitim metalima i dragim kamenjem. Navedene obaveze su predviđene zakonodavnim okvirom vaše zemlje čiji je cilj suzbijanje pranja novca i sa tim povezanih krivičnih djela te finansiranja terorističkih aktivnosti.

Sljedeći pregled zahtjeva predviđenih u ZSPN/FTA odnosi se na vas ako se bavite djelatnošću trgovine plemenitim metalima i dragim kamenjem.

INTERNE KONTROLE

Dužni ste da uspostavite i primjenjujete politike, kontrole i procedure koje će vam omogućiti efikasno upravljanje utvrđenim rizicima i njihovo ublažavanje, a na osnovu rezultata procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Vaše interne kontrole moraju sadržavati sljedeće elemente:

- Imenovanje službenika za usklađenost na odgovarajućem nivou;
- Programe za procjenu rizika povezanih s pranjem novca (vidi odjeljak ispod);
- Izradu i primjenu pisanih politika usklađenosti, kontrola i procedura za upravljanje utvrđenim rizicima i njihovo ublažavanje;
- Realizaciju kontinuiranog programa edukacije o usklađenosti i vođenje evidencije o toj edukaciji;
- Aktivnosti kojima se osigurava da vaše strane filijale i podružnice primjenjuju mjere u skladu sa ZSPN/FTA.

PROCJENA RIZIKA

Dužni ste provesti i evidentirati procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, u skladu s prirodom i veličinom vaše institucije, kako biste mogli utvrditi, procijeniti i pratiti rizike povezane s pranjem novca i finansiranjem terorističkih aktivnosti te upravljati tim rizicima i ublažiti ih. Procjenu rizika treba provoditi najmanje svake dvije godine.

PRIJAVLJIVANJE

Sumnjive transakcije

Dužni ste prijaviti Finansijsko-obavještajnom odjelu sve slučajeve u kojima imate osnovanu sumnju da je transakcija povezana s pranjem novca, krivičnim djelom ili finansiranjem terorizma. Prijavu morate dostaviti na propisanom obrascu odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od momenta kada ste saznali za transakciju.

Prijavljivanje velikih gotovinskih transakcija

Dužni ste prijaviti FOO-u sve gotovinske transakcije koje uključuju iznose od 10.000 EUR ili više, odnosno ekvivalentan iznos u drugoj valuti, na mjesečnom nivou.

Prijavljivanje ciljanih finansijskih sankcija

Dužni ste FOO-u dostaviti sve informacije koje se odnose na označene subjekte, odnosno subjekte koji su navedeni na listi sankcija Ujedinjenih nacija ili domaćih sankcija u vezi s terorizmom, finansiranjem terorizma i širenja oružja za masovno uništenje. Također, ne smijete poslovati sa označenim subjektom, odnosno subjektom na listi sankcija niti im staviti na raspolaganje novčana sredstva i drugu imovinu.

Registracija kod finansijsko-obavještajnog odjela (FOO)

Obavezni ste izvršiti registraciju kod FOO-a u rokovima koje odredi FOO. Informacije o postupku registracije dostupne su na zvaničnoj web stranici FOO-a. <https://fiu.rks-gov.net/>.

KONTINUIRANO PRAĆENJE

Dužni ste uspostaviti programe praćenja u vezi sa složenim, neuobičajenim, velikim ili sumnjivim transakcijama. Rezultati praćenja moraju biti dokumentovani.

UTVRĐIVANJE IDENTITETA I MJERE DUBINSKE ANALIZE KLIJENTA

Dužni ste poduzeti razumne mjere kako biste se uvjerali u istinit identitet svakog podnosioca zahtjeva u sljedećim situacijama:

- a) Prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa klijentom;
- b) Prilikom provođenja transakcije u iznosu od 10.000 EUR ili više, bilo da se radi o jednoj transakciji ili o više međusobno povezanih transakcija;

- c) Kada postoje sumnje u tačnost ili potpunost prethodno pribavljenih podataka o identitetu klijenta;
- d) Kada postoji sumnja na pranje novca ili finansiranje terorizma u vezi s klijentom ili njegovim računom.

Mjere dubinske analize klijenta uključuju sljedeće:

- a) Identifikaciju klijenta i provjeru njegovog identiteta korištenjem pouzdanih, nezavisnih izvornih dokumenata, podataka ili informacija.
- b) Identifikaciju stvarnog vlasnika, tj. fizičkog lica koje posjeduje ili kontroliše pravna lica (npr. kompanije) ili pravne aranžmane (npr. trustove);
- c) Poblje upoznavanje sa informacijama o svrsi i prirodi poslovnog odnosa te, prema potrebi, pribavljanje tih informacija;
- d) Provođenje kontinuirane dubinske analize poslovnog odnosa i detaljne provjere transakcija obavljenih tokom tog odnosa kako bi se osiguralo da su transakcije u skladu s vašim saznanjima o klijentu, njegovom poslovanju i profilu rizika, uključujući, gdje je potrebno, izvor sredstava.

UTVRĐIVANJE TREĆE STRANE

Dužni ste poduzeti razumne mjere kako biste utvrdili da li neko lice postupa u ime drugog lica.

U slučajevima kada je uključena treća strana, trebate poduzeti razumne mjere kako biste utvrdili stvarni identitet treće strane i njen odnos s licem ili pravnim subjektom u čije ime se transakcija obavlja.

POJAČANA DUBINSKA ANALIZA

Dužni ste primijeniti mjere pojačane dubinske analize na lica i subjekte koji predstavljaju veći rizik (na osnovu vaše procjene rizika). Mjere pojačane dubinske analize mogu uključivati, ali nisu ograničene na:

- a) Pribavljanje dodatnih informacija koje mogu pomoći u utvrđivanju identiteta klijenta;
- b) Primjenu dodatnih mjera za provjeru dostavljenih dokumenata;
- c) Pribavljanje odobrenja višeg rukovodstva za uspostavljanje novog poslovnog odnosa ili obavljanje transakcije;
- d) Utvrđivanje izvora sredstava lica ili subjekta;
- e) Provođenje pojačanog kontinuiranog nadzora nad poslovnim odnosom.

POLITIČKI EKSPONIRANO LICE

Dužni ste uspostaviti odgovarajuće sisteme upravljanja rizikom kako biste utvrdili da li je vaš klijent ili stvarni vlasnik politički eksponirano lice. Ako je klijent ili stvarni vlasnik politički eksponirano lice, član porodice ili blizak saradnik politički eksponiranog lica, dužni ste poduzeti sljedeće mjere:

Za strana politički eksponirana lica i poslovne odnose visokog rizika s domaćom ili međunarodnom organizacijom povezanim s politički eksponiranim licem:

- a) Pribavljanje odobrenja višeg rukovodstva za obavljanje transakcije, odnosno uspostavljanje poslovnog odnosa;
- b) Poduzimanje odgovarajućih mjera za utvrđivanje izvora imovine i sredstava koji su uključeni u predloženi poslovni odnos ili transakcije;
- c) Vršenje kontinuiranog nadzora nad poslovnim odnosom.

VOĐENJE EVIDENCIJE

Dužni ste osigurati čuvanje i vođenje evidencije o svim transakcijama i mjerama dubinske analize najmanje 5 godina od datuma obavljanja relevantne poslovne transakcije ili nakon zatvaranja računa odnosno prekida poslovnog odnosa.

NOVE TEHNOLOGIJE

Dužni ste poduzeti razumne mjere kako biste spriječili upotrebu novih tehnologija za potrebe pranja novca i finansiranja terorizma provođenjem i dokumentovanjem procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma prije uvođenja novog proizvoda, poslovne prakse ili metode pružanja usluga. Procjena rizika također se treba provesti prilikom razmatranja upotrebe novih ili razvijajućih tehnologija, kako za nove, tako i za postojeće proizvode.

DODATNE INFORMACIJE O USKLADENOSTI

Dodatne informacije o tome kako ispuniti ove obaveze možete pronaći na web stranici Finansijsko-obavještajne jedinice Kosova: <https://fiu.rks-gov.net/>. Na stranici su dostupne Smjernice o mjerama za sprečavanje pranja novca i suzbijanje finansiranja terorizma. Finansijsko-obavještajna jedinica također je izradila Vodič za izvještavanje o sumnjivim transakcijama u kontekstu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. : <https://fiu.rks-gov.net/>.

INDIKATORI PRANJA NOVCA/FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI

Indikatori specifični za trgovce plemenitim metalima i dragim kamenjem

Opći indikatori

- Klijent kupuje robu bez obzira na vrijednost, veličinu ili boju.
- Kupovine ili prodaje koje su neuobičajene za klijenta ili dobavljača.
- Neobični načini plaćanja, kao što su velike količine gotovine, više ili uzastopno numerisanih novčanih naloga, čekova platitelja ili plaćanje od strane trećih strana.
- Pokušaji klijenta ili dobavljača da održe visok stepen tajnosti u vezi sa transakcijom, kao što je zahtjev da se ne vodi uobičajena poslovna evidencija.
- Klijent oklijeva da pruži adekvatne identifikacijske podatke prilikom kupovine.
- Transakcije koje su, po svemu sudeći, tako strukturisane da ne podliježu obavezi prijavljivanja.
- Klijent naruči robu, plati je u gotovini, otkazuje narudžbu i zatim dobije veliki povrat novca.
- Klijent traži mogućnost vraćanja robe i dobivanja čeka (naročito ako klijent zahtijeva da ček bude izdat na ime treće strane).
- Klijent plaća za skupi nakit ili plemenite metale isključivo u gotovini.
- Klijent ne pregovara o sniženju cijene niti traži popust u okolnostima gdje su takve prakse uobičajene.
- Kupovina je po svemu sudeći izvan finansijske mogućnosti klijenta na osnovu njegovog prijavljenog, odnosno poznatog zanimanja ili prihoda.
- Klijent pokušava koristiti ček ili kreditnu karticu treće strane.
- Sredstva dolaze iz offshore finansijskog centra, a ne iz domaćih banaka.
- Velike ili učestale isplate u valutama koje nisu euro.
- Transakcija nema poslovni smisao.
- Kupovine ili prodaje koje nisu u skladu sa standardnom praksom u tom sektoru.

Maloprodaja

- Klijent plaća za skupi nakit ili plemenite metale isključivo u gotovini.
- Klijent ne pregovara o sniženju cijene niti traži popust u okolnostima gdje su takve prakse uobičajene.
- Kupovina je po svemu sudeći izvan finansijske mogućnosti klijenta na osnovu njegovog prijavljenog, odnosno poznatog zanimanja ili prihoda.
- Klijent pokušava koristiti ček ili kreditnu karticu treće strane.

Veleprodaja

- Sredstva dolaze iz offshore finansijskog centra, a ne iz domaće banke.
- Plaćanje se vrši u stranoj valuti.
- Transakcija nema poslovni smisao.
- Prekomjerno ili nedovoljno fakturisanje, strukturisani, složeni i višestruki zahtjevi u pogledu faktura te isporuke velikih vrijednosti koje su osigurane na veći ili manji iznos od onog koji je potreban.
- Nevoljkost dobavljača da pruži potpune ili tačne kontakt informacije, finansijske reference, odnosno informacije o poslovnom odnosu.
- Transakcije koje su po svemu sudeći strukturisane tako da ne podliježu obavezi identifikacije klijenta, odnosno obavezi prijavljivanja iznosa.
- Prisutnost partnera, poput povezane prodavnice, podružnice ili saradnika, u zemljama i teritorijama koje odbijaju saradnju, odnosno zemljama koje su navedene u smjernicama Finansijsko-obavještajne jedinice Kosova ili FATF-a.

MEĐUNARODNE TIPOLOGIJE ZA TRGOVCE PLEMITIM METALIMA I DRAGIM KAMENJEM

Kupovine zlata u maloprodaji kao direktna metoda pranja novca

Osoba koja je prala novac, ili neko ko je postupao u njeno ime, kupila je zlato od maloprodajnog trgovca koristeći sredstva koja su direktno stečena nezakonitim aktivnostima. U ovom konkretnom slučaju, strani državljani su iskoristili usluge mjenjačnice da kupi 265 ingota zlata u ukupnoj vrijednosti od oko 2.440.000 USD, plaćenih gotovinom. Ove transakcije su se odvijale u periodu od 18 mjeseci. Kupac, koji nije imao bankovni račun, bio je nezaposlen u periodu između povremenih poslova koje je obavljao, što sugerira da je postupao u ime treće strane, bilo fizičkog ili pravnog lica, koje je vjerovatno bilo umiješano u trgovinu narkoticima. Ove činjenice su dostavljene tužilaštvu i pokrenuta je istraga.

Kupovinom zlata omogućeno pranje novca

Kompanija za upravljanje imovinom bila je odgovorna za upravljanje bankovnim portfeljima dva lica aktivna u kupovini zlata u Africi. Kupljeno afričko zlato zatim je prodavano kompaniji za preradu zlata u zemlji F, koja je potom vršila uplate na račune prodavača. Redovno su vršene isplate sa tih računa na račune u drugoj evropskoj zemlji. U nastojanju da provjeri upotrebu sredstava, kompanija za upravljanje imovinom zatražila je od svojih klijenata da dostave pojedinosti o kanalima koji su korišteni za plaćanje zlata u Africi. Dostavljene informacije omogućile su kompaniji da identifikuje posrednika koji živi u Evropi i koji je bio odgovoran za plaćanje dobavljačima u zemlji F. Predmetno lice opisano je kao lice povezano sa korumpiranim režimom u Africi. Na osnovu tih informacija, kompanija za upravljanje imovinom prijavila je slučaj FOO-u i pristupila blokiranju računa. Razmjena informacija sa stranim partnerima omogućila je da se ova nezakonita trgovina dovede u vezu sa stranom istragom koja je bila u toku, a čiji predmet je bilo isto lice, koje se u toj istrazi sumnjičilo za trgovinu oružjem. Slučaj je proslijeđen javnom tužilaštvu, koje u saradnji sa međunarodnim partnerima trenutno radi na razbijanju ovih operacija.

Pokušaj da se dobit stečena krivičnim djelom opere kroz tržište dijamanta

Poznati kriminalac, koji je finansijski profitirao od prevare koja se dogodila izvan zemlje A, pokušao je poslati novac draguljarima. Namjera mu je bila da kupi drago kamenje. Finansijska institucija koja je bila

zadužena za račun već neko vrijeme je imala zabrinutosti u vezi sa ovim licem i dostavila je nekoliko prijava o sumnjivim transakcijama FOO-u u zemlji A. Klijent je pokušao poslati 8,2 miliona USD draguljarima. Banka je prije nego što se to moglo desiti, donijela poslovnu odluku da zamrzne račune. Organi za provođenje zakona izvršili su inicijalne provjere i utvrdili da je pokušaj kupovine dragog kamenja bio pokušaj pranja prihoda stečenih prevarom.

Trgovina dijamantima kao paravan za pranje nezakonito stečenog novca

FOO u zemlji Y formirao je dosije o firmi Y sa registrovanim sjedištem u offshore centru, čija je djelatnost bila vrlo široka te je, između ostalog, obuhvatala i trgovinu dijamantima. Račun koji je ova kompanija imala u zemlji Y korišten je za brojne međunarodne transfere u stranim valutama koji su potekli iz poreskog raja. Sredstva, u veoma velikim iznosima, sistematski su i odmah podizana u gotovini. Sredstva su podizana u velikim apoenima stranih valuta od strane treće strane, tj. direktora kompanija koje se bave trgovinom dijamantima. Zbog učestalosti ovih operacija, bilo je teško dovesti ih u vezu sa bilo kojom zakonitom komercijalnom aktivnošću u sektoru dijamantata, gdje je uobičajeno da nivo zarade varira. Iz informacija koje je prikupila FOO, ustanovljeno je da je ovaj račun korišten za kanalisanje sredstava kako bi se osujetila bilo kakva istraga o porijeklu i krajnjem odredištu tih sredstava. Dosije o slučaju pranja novca povezanog sa nezakonitom trgovinom dijamantima proslijeđen je nadležnom tužilaštvu i trenutno je predmet istrage.